

Täysistunto

Torstai 21.10.2021 klo 15.59—21.48

2.2. Suullinen kysymys omaishoidon kehittämisestä vanhustenhoidossa (Pasi Kivisaari kesk)

Suullinen kysymys SKT 181/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan asiakokonaisuuteen on esittänyt kaksi muutakin ryhmää kysymyksiä. Laajennetaan keskustelua sillä tavalla, että keskustan puolelta edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.07 **Pasi Kivisaari kesk:** Puhemies! Ikäihmisten hoidossa sitova henkilöstön mitoituksen kirjaaminen lakiin on siis tehty, ja askeleet kohti 0,7:n hoitajamitoitusta on aloitettu. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vanhuksillamme olisi nyt kaikki hyvin. Keskusta kantaa huolta myös kotona asuvista ikäihmisistä, jotta asuminen olisi turvallista ja inhimillistä. Myös uusia asumismuotoja kodin ja laitospäivähoitoon väliin on kehitettävä.

Puhemies! Ikääntyvä Suomi ei selviä vanhustenhoidosta kunnialla ilman omaisten osallistumista hoivaan ja huolenpitoon. Kysyisin peruspalveluministeri Kiurulta: mitä hallitus tekee tai on tehnyt omaisten osallistumisen rohkaisuksi ja huolenpidon tukemiseksi? [Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.08 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä Kivisaarella on aivan oikea linja siinä, että me tarvitaan monipuolisempaa palvelurakennetta. Se on minusta ensimmäinen tärkeä viesti kysymykseenne. Asumis- ja palvelu- ja sosiaalipalvelujen osalta palvelurakenteen selkeä laajentaminen on myöskin vanhuspalvelulain kakkosvaiheen uudistuksen pääjuttu. Me tarvitsemme kotona asumisen ja tehostetussa palveluasumisessa ympärivuorokautishoivassa asumisen väliin myös muita muotoja — tämä loikka on liian suuri, ja monelta myöskin toimintakyky menee aivan liian nopeasti, jos se loikka otetaan kotoa suoraan ympärivuorokautiseen hoivaan — ja olen samaa mieltä siitä, että se on inhimillistä ja tähän pitää hakea myös lainsäädännöllisesti kannustetta.

Toinen näkökulma on tämä omaishoidon kehittäminen. Meillä jää huomaamatta se, että omaishoito itse asiassa on Suomen kantavin hoitomuoto. Jos meidän omaisemme eivät välittäisi läheisistään ja olisi avuksi, niin me olisimme paljon vaikeammassa tilanteessa, mutta me harvoin tunnustetaan tämän omaishoidon merkitys. Siksi on tärkeitä, että me pystymme myös tekemään pieniä [Puhemies koputtaa] muutoksia jo tässä [Puhemies: Kiitoksia!] lakipaketissa ja seuraavaksi sitten seuraavalla hallituskaudella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.09 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ikääntyneillä ja varsinkin erilaisista muistisairauksista kärsivillä on erityinen tarve saada hoitoa ja hoivaa omalla äidinkielellään ja tulla ylipäättänsä ymmärretyksi. On surullista, mikäli ihminen viimeisinä elinvuosinaan joutuu kamppailemaan sen asian kanssa, että yhteistä kieltä hoitajan tai lääkärin kanssa ei ole. Pahimmillaan tämä kielitaidon puute johtaa hoitovirheisiin, mutta muuten siitä on inhimillisiä ongelmia seurauksena.

Perussuomalaisten mielestä hoitoalan kielitaitovaatimuksia pitää kautta linjan nostaa, ei missään nimessä työvoimapulaan tai monimuotoisuuteen vedoten laskea. Kyseessä on hyvin tärkeä työ, ja se edellyttää yhteistä kieltä. Kysynkin asianosaiselta ministeriltä: miten hallitus aikoo huolehtia siitä, että suomalaisella ikääntyneellä on kotimaassaan pääsy suomen- ja ruotsinkielisiin palveluihin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.10 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä laki turvaa sen, että näin on, mutta tämä kysymys on aivan aiheellinen, kun mietimme henkilöstöpulaa, joka vaivaa nimenomaan vanhuspalveluita. Meidän haasteemme tänä päivänä on se, että alan vetovoima on kärsinyt siitä, että näiden säällisten olosuhteiden rakentamisessa meillä on mennyt aikaa. Tällä hetkellä tehostetun palveluasumisen näkökulmasta myös paine siihen, että lisääntyvästi palvelua tarvitaan, nostaa sitä tarvetta ja kysymyksen, mistä sitten myöskin saadaan hoitajia.

Tämä on sillä tavalla vakava kysymys, että me ollaan selvitetty vuosien varrella myöskin hoivahenkilöstön näkökulmasta, minkälaisilla kielitaitovaatimuksilla jatkossa tulee pärjätä, ja tämä kysymys on esillä nyt, kun perustamme osaamista koskevan ohjelman. Eli käytännössä budjettiriihessä päätettiin, että tähän osaamiseen ja sen vahvistamiseen tartutaan ja lisäosaamisen hankintaan hoiva-alalle lähdetään tiukasti eri osapuolten kesken miettimään näitä ehdotuksia. Siinä myös tämä kielikysymys on otettava [Puhemies koputtaa] huomioon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.12 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus haluaa huolehtia sellaisesta Suomesta, että jokainen ikäihminen voi luottaa siihen, että tarvittaessa saa hyvän hoidon ja hoivan ja inhimillisen kohtelun. Te lupasitte laittaa kerralla vanhuspalvelut kuntoon, arvoisa hallitus, mutta mikä tilanne tällä hetkellä on? Kun katsotaan esimerkiksi kotihoitoa, niin viime marraskuusta, vuoden 20 marraskuusta, viime toukokuuhun kotihoidon hoitajat ovat vähentyneet 600 hoitajalla. Useat asiantuntijat ovat tulleet julkisuuteen ja sanoneet, että vanhustenhoito on kriisin partaalla. Kysynkin nyt: mihin toimiin te ryhdytte? Sanoitte, että tulee laki, joka korjaa tämän tilanteen, että kotihoito on pulassa, mutta kun tuo laki oli lausuntokierroksella, asiantuntijat antoivat sille täystyrmäyksen. He totesivat, että siinä laissa ei ole ratkaisua eikä rahoja. Ja oikeusasiamies sanoi, luin sen juuri lausuntoyhteenvedosta, että laki vaatii täysremontin ennen kuin se tuodaan eduskuntaan — täysremontin. Kysyn nyt, arvoisa ministeri Kiuru: millä tavalla te korjaatte tuota lakiesitystä, [Puhemies koputtaa] jotta toteutuu se eduskunnan tahto, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2021 vp

ikäihmiset saavat [Puhemies: Aika!] palvelunsa? [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Mika Niikko: Vaalipuheita!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin luin tämän lausuntokierroksen palautteen, ja siitä voidaan tietysti olla montaa mieltä, minkälainen tuo palaute oli. Siitä antoi yhden todistuksen edustaja Sarkomaa. Itse ajattelen, että kysymys on kuitenkin tosiasiallisesti siitä, aiommeko me parantaa näitä palveluita. Jos me nostamme kädet ylös ja sanomme, että ei ole tälläkään kertaa kotihoitajan aika, ei tuoda minkäänlaisia parannusehdotuksia eduskuntaan, niin silloin me olemme kyllä aika lähtöpisteessä. Meidän olisi pitänyt miettiä, miksi me emme tehneet näitä remontteja jo kymmenen vuotta sitten. Tällä hallituskaudella on hallitusohjelmaan kirjattu, että me otamme vakavasti ikäihmisten mahdollisuuden elää parempaa elämää. Nyt sitä kautta teimme hoitajamitoitukseen, koskien ympärivuorokautista hoivaa, nämä parannukset, jotka ovat erittäin merkittävä askel siihen, että ihmiset saavat kunnollista, laadukasta hoivaa mutta myöskin henkilöstö tulee tämän palvelumuodon työntekijöiksi, missä meillä on suuri uhka. Ja toisaalta me tarvitsemme myöskin kotihoitoon ja omaishoitoon parannuksia, jotta tämä kokonaisuus [Puhemies koputtaa] toimii, [Puhemies: Kiitoksia!] ja nyt tuomme vielä tämän istuntokauden aikana tämän esityksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

16.14 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omaishoitotyö on usein raskasta, vaativaa työtä, jossa ollaan intensiivisesti kiinni vuorokauden ympäri vuodesta toiseen. Omaishoidon tuen lisäksi on myös muita keinoja, joilla voidaan tukea omaishoitajia. Omaishoitajuuteen liittyy paljon opeteltavaa aina käytännön työstä viranomaistahojen kanssa käytävään paperisotaan. Moni omaishoitaja on ymmällään sääntöviidakossa, ja kentältä on kantautunut myös viestiä, että opastukselle on huutava tarve. Opastus omaishoitotyöhön vaihtelee kunnittain, ja informaatiota on kyllä riepoteltu pitkin nettiä, mutta monille tiedon palasten kasaaminen on haastavaa. Erityisesti vanhemmilla ihmisillä ei ole välttämättä riittäviä valmiuksia etsiä tietoa verkosta. Kysyn asianomaiselta ministeriltä: olisiko hallitus valmis tukemaan kuntia taloudellisesti erilaisten omaishoitajille tarkoitettujen [Puhemies koputtaa] opastus- ja tukitoimintojen tehostamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.15 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulevassa lainsäädännössä myös neuvontapalveluissa on otettava tiukempi linja. Yhdyn tähän näkemykseen, että meidän on autettava omaisia ja ikääntyneitä ihmisiä palveluverkossa tietämään, mistä itselle, omaan tarpeeseen, se palvelu on saatavissa. Sitä kautta asumisen ennakointi ja ylipäättään omatoiminen hakeutuminen eri palvelumuotoihin, eli asumisen puolella eri palvelumuotoihin, ovat sitä, jonka eteen pitää tehdä työtä, ja tämä tullaan varmistamaan jo lainsäädännöllisesti.

Mutta ongelmia on myös siinä, noudatetaanko tätä kaikkea. Jatkossa ehkä iso parannus tapahtuu nimenomaan sote-rakenneuudistuksen näkökulmasta, kun 22 toimijaa koko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2021 vp

alueella jatkossa koordinoi, että käytännöt ovat samat. Tällä hetkellä kuntien ja kuntayhtymien toimet ovat hyvin erilaisia kunnasta ja kuntayhtymästä riippuen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.16 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ovat esittäneet vanhustenhoivaan neljän takuun mallia — hygieniatakuu, ulkoilutakuu, ruokailutakuu ja yhteisötakuu — koska näyttää siltä, että pelkästään tuo hoitajamitoituksen nostaminen ei riitä, kun meillä ei ole tarpeeksi hoitajia. Ja tämä puolestaan johtaa sitten siihen, että meillä on jouduttu palveluasumisen yksiköjä sulkemaan kokonaisuudessaan ja sitten siirtämään näitä vanhuksia eri puolille ja löytämään heille hoitopaikka sieltä, missä vapaita sijoja on sattunut olemaan. Mitä hallitus aikoo tehdä sille, että vanhukset eivät joudu ikään kuin heittopussina palveluasumisen yksiköstä toiseen, kun tällä hetkellä näitä yksiköjä suljetaan hoitajapulaa takia? Mikä on hallituksen vastaus tähän tilanteeseen? Tämä on tällä hetkellä akuutti ja huutava pula, ja jos ajatellaan, että näitten vanhusten omaiset joutuvat monta kertaa kulkemaan pidempiä matkoja, jotta he voisivat käydä tapaa-massa näitä palveluasumisen yksiköstä toiseen siirrettyjä [Puhemies koputtaa] omaisiaan, [Puhemies: Kiitoksia!] niin mitä hallitus tekee tälle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä inhimillistä on se, että ihmisen pitää saada asua siellä, mihin on saatu se paikka. Ja tähän liittyy myös tämä iso kysymys, että tässä ajassa niin moni toivoisi, että voitaisiinko nyt sitten vaan luopua siitä, että kun on hoitajapulaa, niin mitäs jos me näistä hyvistä lainsäädännöllisistä reunaraameista luovuttaisiin ja todettaisiin, että ei se mitään. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä — Ben Zyskowitz: Kukas tuollaista on ehdottanut?] Tämä edustaja Essayahin kysymys nimenomaan todistaa minusta hienolla tavalla sen, että meidän pitää pyrkiä tarjoamaan inhimillistä vanhuutta kaikille. Ja jotta se on mahdollista, niin se tarvitsee riittävän henkilöstömitoituksen. Olen aivan samaa mieltä kristillisdemokraattien kanssa siitä, että hyvä vanhuus määritellään juuri näillä termeillä, joita tässä käytitte lupauksen muodossa. Ja tämä tarkoittaa sitä, että meillä täytyy olla riittävästi henkilökuntaa, ja me emme voi eduskuntana heti lähteä siitä, että perutaan sitten ja ajatellaan, että annetaan vähän huonompaa hoitoa. Kyllä meidän täytyy pystyä löytämään [Puhemies koputtaa] ratkaisu [Puhemies: Kiitoksia!] hoitajapulaan, ja siksi [Puhemies: Aika!] se ratkaisu nyt on tekeillä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

16.18 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On melko erikoista, että täällä puhutaan hoitajapulasta mutta samaan aikaan hallitusohjelmassa on mainittu omaishoito vain kerran. Eikö tämä olisi yksi ratkaisu? Ja toinen ratkaisu olisi houkutella niitä tuhansia hoitajia, joita Suomesta on ulkomaille lähtenyt? Oletteko te tätä suomalaisien hoitajien houkuttelua kotimaahan pohtinut?

Mutta kysyn vielä sen teiltä, ministeri Kiuru, kun viime vaalikaudella omaishoitolakia uudistettiin ja tuolloin valtio kompensoi kunnille kokonaisuudessaan näistä kahdesta va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2021 vp

paapäivästä aiheutuneet kustannukset ja tämä korvamerkitty raha oli silloin 95 miljoonaa euroa vuodessa: oletteko te nyt leikanneet tästä omaishoidon korvamerkitystä rahasta itse asiassa puolet pois tällä hallituskaudella? [Vasemmalta: Ohhoh!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kuka vastaa? — Ministeri Kiuru.

16.19 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti edustaja avaa vielä tätä kysymystä tämän kyselytunnin jälkeen — en oikein ymmärtänyt, mitä tarkoittitte. Mutta tässä hallitusohjelmassa me emme tee vanhus-tenhuoltoon leikkauksia vaan satsauksia, ja tämä on se iso kuva. Me yritämme nyt parantaa vanhustenhuoltoa näiden epäkohtien osalta.

Meidän on otettava vakavasti se, että meillä on liian vähän hoitajia. Meillä on hoitajia, jotka ennen tekivät välillisiä töitä välittömän työn sijaan. Eli hoivatyötä, hoitotyötä, ei tehty, vaan tehtiin myöskin siivous-, pyykinpesu- ja ruokapalveluita samaan aikaan, kun olisi pitänyt sillä ammattivaellalla keskittyä hoivaamiseen ja hoitamiseen. Nyt tämä on uudistettu. Mutta tämä liike jatkuu myöskin muiden vanhuspalveluiden osalta, ja ajattelen, että on hyvä, että on mainittu myös omaishoito. Me emme pysty tekemään niin isoa reformia, että me laittaisimme omaishoidon tuen nyt samalle viivalle koko maassa, mutta näillä 22 alueella [Puhemies koputtaa] se tulee olemaan alueen sisällä samalla tasolla [Puhemies: Kiitos!] vuoden 23 alusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.21 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kiuru, mainitsittekin, että vanhuspalvelulain toinen vaihe tulee tänne eduskuntaan. Se on ollut tässä juuri hiljattain lausuntokierroksella. Huomasitteko, että tuossa syyskuun lopussa 26 vanhustyön johtajaa otti julkisesti kantaa, esitti hätähuutonsa teille? Ja se kuuluu näin: ”Lisää osajia ikääntyneiden palveluihin, ei kädettömäksi tekeviä lakeja.” He viittaavat juuri tähän teidän toiseen vaiheeseen, jota te olette nyt tuomassa. Olettehan muuttamassa sitä, ja tuottehan tänne sellaisen lain, jolla saadaan lisää hoitajia kotihoitoon? Nimittäin tämä teidän edellinen lainsäädäntömuutoksenne aikaansai sen, että viime kesänä jouduttiin sulkemaan hoitolaitoksia vanhustenhuollosta. Nyt me tarvitaan sellainen laki, joka oikeasti lisää sekä kotihoitoon että laitoshiitoon näitä henkilöitä. Teettehän sellaisen? Lupaattehan tämän seurakunnan läsnä ollessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.22 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaaminen on a ja o, jos me pohdimme nyt sitä tulevaa esitystä vanhuspalvelulain seuraavaksi uudistukseksi. Siinä on keskeinen kysymys, miten resursoidaan pysyvästi se, että ihminen saa sen palvelun, jota hänelle on myönnetty tarpeen mukaan, mutta myös niin, että hoitajat tietävät, että he saavat käyttää jokaisen palvelun turvaamiseen saman ajan kuin missä se sitten jollakin muullakin alueella tapahtuu. Tästä syystä olennaista on se, että nämä lain kirjaimet kotihoidon henkilöstön riittäväksi turvaamiseksi myöskin tehdään. Se herättää myös vastustusta, tiedän sen. Mutta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2021 vp

me lähdimme siitä, että kun ympärivuorokautisessa hoivassa turvataan henkilöstön saavuus, me turvaamme sen myös tässä suhteessa lain tasolla.

Toinen juttu sitten on se — mistä olen huolissani, ja varmaan koko eduskunta — mistä me saamme sote-alalle pysyvästi vetovoimaa mutta myös pitovoimaa. [Puhemies koputtaa] Ja siitä meidän täytyy kansallisesti käydä [Puhemies: Kiitoksia!] todella iso keskustelu, mitkä ne toimet ovat, ja siihen on nyt lähdetty.

Kysymyksen käsittely päättyi.